

Narodna Straža

IZLAZI SVAKE SUBOTE. — PRETPLATA IZNOSI GODIŠNJE DIN. 80, POLUGODIŠNJE I TROMJESEČNO RAZMJEerno. — ZA INOZEMSTVO DVOSTRUKO. — OGLASI PO CIJENIKU. — PISMA I PRETPLATA SE ŠALJU NA UREDNIŠTVO I UPRAVU "NARODNE STRAŽE" ŠIBENIK, POŠT. PRAT. 17. — RUKOPISE SE NE VRAĆAJU

BROJ 41.

ŠIBENIK, 23. STUĐENOGA 1927.

GODINA VII.

Ne huškajte na rat, dokona gospodo!

*Žalj vazda bješe od rane časniji,
pošteno znao je od krvi svetiji.
U krvi sablja rda, a plig svetl
što više brazdi, to se više svijetli
Štuj čelo, što te svojima znojem hraniti
Vladimir Nazor.*

Bivši direktor poznatoga bečkog dnevnika *Die Zeit*, sveučilišni profesor dr Singer, objavio je u *Prager Tagblattu* prošlih dana svoje uspomene iz prvih dana svjetskoga rata. Njegove izvještaje pobadile su veliku senzaciju. Iz njegova pisanja otkriva se velika krivnja njemačkoga cara Vilima za strašni pokolj. Njemački Kaiser huškao je i tjerao u rat ljude. Danas on mirno šeta po parkovima gradića Doorn, a na desetke milijuna ljudi oplakuje svoje sinove, svoja braća i očeve mrtve. Svjetski rat je unesrećio čovječanstvo i makar da je general Mollke jedamput kazao, da je mir samo ruzičan san, moramo odbiti odtačno i oštro svaku ne samo teoriju, nego i prostu pomisao, da je rat element pravde, da oružje može biti arbitrom u međunarodnim odnosajima.

U Štipu pao je ubijen od revolverskih metaka članova makedonske komitske organizacije general Mika Kovačević. Nema ništa, što bi bilo više divlje i nečovječnije negoli je lišavanje nedežna čovjeka života. A nema opet ništa, što bi bilo gore od huškanja na osvetu, na odmazdu. U Štipu je ubijen jedan strogini otac obitelji i taj način huškanja na neprijateljstvo zaslužuje najstroža osuda. No to umorito izrabila je čitava jedna skupina javnosti, da dade oduška osjećajima, u kojima nema ništa čovječanskoga, mirnoga i razboritoga. Na sprovodu generala Kovačevića i na mitingu Narodne Odbrane palo je vrlo teških riječi, koje su više nego nepromišljene. Zločinstva pojedinaca ne smiju se nikad bacati o lice jednom čitavom narodu, jer bi svaki nepristrani sudija odbio to radi manjkavosti u pasivnoj legitimaciji. Uzvici na rat i huškanje povici, kao što su: „Dolje Bugarska! Na Sofija! Dosta je a nošama!“ itd., nijesu ništa drugo nego isti oni prizori, koji stvaraju štimung za svako klanje, koji su preludium krvave čovječanske tragedije.

Zadnji trzaji Kožulove opć. uprave.

Već dokazana nemogućnost djelovanja općinske uprave, zapečaćena glasovima nepovjerenja u vijeću, ne može nikako da pomiri sa realnošću prilika ni g načelnika Kožula ni njegovu preuzvišenog zaštitnika u Splitu. Skoro svako par dana predstavnicima stranaka na njihove veliko čuđenje pozivaju se na poglavarstvo radi te blažene rekonstrukcije općinske uprave. I zbilja žaljenja dostojni g. poglavar Mandić „po višem nalogu“ muči se, da im predoči, kako nema drugoga, već se mora i dalje svakako gutati g. Kožula kao načelnika, pa bilo s kakovim stranačkim kompromisom.

U subotu poslije podne u 5 sati opet su bili predstavnici stranaka kod poglavara, te su se opet izjavili protiv saradnji sa g. Kožulom za raspust i

kad bi nadošao jedan rat, bio taj u Evropi ili Americi — svejedno, vidjeli bismo da bi mnogo današnjih bukača uživalo kao Kaiser Vilim. U rat bi otišlo par fanatika i ogromna masa radnih elemenata. Velika skupina bukača, huškača, haranžera izgubila bi se po pisarnama, u životu iza fronte, a vojnim liferacijama, a možda najviše po arovizacijama. Iz rata vratile bi se stotine hiljada unesrećenih invalida, a druge stotine hiljada se mrtve uopće ne bi vratile. I te stotine hiljada vidjela bi palače i nama tako dobro poznatoga pojma ratnih milijunaša.

I zato nemojte huškati na rat, gospodo od Unutrašnje Makedonske Revolucionarne Organizacije! To huškanje je postalo više nego odušno. Ako postoji kakav spor između srpskog i bugarskog elementa glede države, onda treba taj spor dokumentovano prodiskutovati. Treba iznijeti sve argumente. Postoji li šta grubog u Južnoj Srbiji, iznesite van, na javu, da čujemo i mi, koji smo još neinformirani. Ne se smije se huškanjem tjerati milijune ljudi, koji bi u prvi mah mogli i biti fanatizirani, a strašno klanje.

Isto tako nemojte huškati na rat ni vi, koji ste raspaljivali u mesama po Beogradu i drugdje najniže instinkte, kao što je instikt osвете jednom čitavom narodu. Narod ove države u svojoj ogromnoj većini ne želi u rat. Narod ove države misli, kako je to na mitingu Narodne Odbrane dobro kazao dr Jež, da u Bugarskoj ima još mnogo bratski raspoloženih ljudi. I oni, koji su dru Ježu doviknuli, da to nije istina, nijesu ništa drugo nego fanatici jednoga ludog nesavremenog vjerovanja. Prva i glavna dužnost sviju nas jest razoražavanje država i ruku. Vremena britke čorde i malih pušaka su postala za nas historija, i to žalosna, i mi želimo u svetoj miru raditi u polju, u fabrici i uređima čovječan i socijalno koristan radi

komesarijat Sada su svi uvjereni, da će gosp. Veliki Župan Perović već jednom razumjeti, kako se misli u Šibeniku i ne će više dati ljude uznemirivati bez potrebe. Stvar već postaje pomalo i odvise komičnom. Ako mu sve to nije dosta, onda neka mu barem posluži ispadak sa stanka, koji se održao u Gradskoj Štedionici, također u subotu par sati kasnije.

Kako je već općenito istaknuto u prošlom broju našega lista, načelnik g. Kožul, vodeći poslove bez sistema i reda, nije se pobrinuo, da navrijeme osigura doprinos Općine za vodovod. Pošto su naprotiv drugi faktori to učinili, radnje su se uputile bržim korakom nego se mislilo i našle su nepravilnu općinsku upravu. G. Kožul je prezaduzio općinu,

tako da sad ne nalazi nigdje kredita, pak nema sada raspoloživih 300.000 dinara, koje traži vlada, da se izvede glavni posao, t. j. ukopavanje vodovodnih cijevi između Krke i grada.

Iza kako je uzalud obilazio i pokušao na razna vrata, ali svuda bio odbiven, obratio se Općinskoj Štedionici Uprava Štedionice, koja je već i bez zakonite dozvole dosad prekorčila mjeru, našla se u najvećoj neprilici. S jedne strane hoće da vodi računa o općem nepovjerenju građanstva prema upravi Kožulovoj, a s druge strane ne će da preuzme odgovornost, da bi ona skrivila, što Šibenik nije dočao što prije do vodovoda. Zato je pozvala predstavnicima sviju stranaka, da se izvještaje o tom eventualnom zajmu. U prisutnosti samoga g. Kožula svi su se predstavnici izjavili protiv zajma osim, naravno, živinara Subotića, predstavnika radikalna, koji je kod g. Kožula namještenik. Svi su istakli nezakonitost i prekarost Kožulovog načelnništva, kao jedini razlog nepovjerenju, preporučujući ipak upravi Štedionice, da ne krati zajma budućoj upravi. G. Kožul misleći, da se nalazi pred nepismenim prototnicima, htio je izvrćati smisao svoga stanovišta, prikazujući predstavnicima većine, kao neprijatelje vodovoda, ali mu je to slabo upalilo. Tom prigodom g. Subotić osjetio je neodoljivu potrebu, da daje Šibenčanima lekcije o njihovim „dužnostima prema državi“.

Ako liko, to nije za takve prelekcije bio podesan g. Todor, pa i ta gnjavština nije pomogla g. Kožulu, dapače je djelovala obratno.

Gosp. Kožul je morao jedamput zauvijek razumjeti, da ga je Šibenik radi njegovog bezglaveći loše uprave sit i preat i samo želi, da ga se više jednom riješi. Ako on to ne razumije ili ne će da razumije, mogao bi ipak g. Vel. Župan Perović već jednom to razumjeti. Zbilja: Quo usque tandem...! Zašto se stavlja do akrajnih granica na kušnju strpljivost Šibenčana?!

Haljka Italije protiv nas.

Sva fašistička štampa nastavlja strahovitu kampanju protiv Jugoslavije. „Popolo d'Italia“, „Resto del Carlino“ i „Tribuna“, kao i tršćanski „Piccolo“ donose opširne članke o Jugoslaviji ističući, kako je njea „imperijalizam“ toliki, da ugrožava ozbiljno mir na Balkanu i u srednjoj Evropi.

U cijeloj Italiji došlo je do bučnih demonstracija protiv Francuske i Jugoslavije: u Milanu, Rimu, Napulju, Torinu, Bologni, Genovi i drugim gradovima, na kojima su padali pogrdni izrazi protiv Francuske i Jugoslavije. U demonstracijama u Milanu sudjelovao je i Armando Mussolini, brat Ducea i direktor „Popolo d'Italia“, koji je održao jedan govor, u kome se strahovito oborio na Francusku i Jugoslaviju.

ZASTUPNIK,

dobro uveda traži se od tvornice sapuna za Šibenik. Pošite pod „Sapunava 51-5“ na I. Blockner, Zagreb 1-78.

Uspješna Intervencija nar. poslanika NPS Barića.

Od našega nar. poslanika Stj. Barića primili smo ovu brzoljavku: Ministar financija odredio je, da se za duhan plaća dvadeset posto više od određenih cijena, a pozajmice za kukuruz da se ne naplaćuju. Obećao je, da će narediti, da se tom prilikom ne naplaćuje porez. No za tu stvar još nije izdato naređenje.

Dva tabora u Rusiji.

Prošlih dana bili su uključeni iz komunističke stranke bivši vođe i prvaci Trocki i Zinovjev. Iz službenog saopćenja razabire se, da su uključeni iz stranke već tog dana, što su navodno sa opozicijom spremali jednu novu stranku, koja bi se suprotstavila komunističkoj stranci, ali čiji se pri tome ilegalnim sredstvima, kao održavanjem tajnih sastanaka, štampanjem letaka i brošura. Ovaj je zaključak proizveo u Moskvi dahok dojam. Ovim, pa ranijim uključanjem Kamejjeva i drugova iz stranke hierarhije ušla je tako sad zapravo stara Lenjinova garda. Situacija se smatra ozbiljnom. Policija nastavlja zatvaranjem po svim gradovima. Pohađeno je na hiljade pristajala opozicije. Poduzete su nove teške mjere protiv Trockoga i Zinovjeva. Njihovo potezanje pred revolucionarni tribunal neminovno je, ako ovo već nije slučajilo. Zinovjev i Trocki lišeni su svih vrsta prihoda, pa čak su im oduzeti stanovi u Kremiju. U Moskvi su sve prividno zatijeli vlada velika nervoza i opća uzbuđenost. Stranačko vodstvo spremno u svim gradovima velike manifestacije u prilog Stalina. Međutim se opseže, da se radničke mase sve više priklanjaju opoziciji. Predviđa se, da bi mogli nastati ozbiljni događaji u Moskvi i u čitavoj Rusiji.

Kralj na sjednici vlade.

Najvećom senzacijom prošloga tjedna bila je sjednica vlade, koja je održana pod kraljevim predsjedanjem u predsjedništvu vlade, pošto se inače sve sjednice, ako im kralj prisustvuje, drže u dvoru, a ne u predsjedništvu vlade. Na sjednici se raspravljalo o budžetu za god. 1928.-29. i o željezničkim investicijama, pošto je ministar saobraćaja general Milosavljević predložio velike nacerte o novim željeznicama. Ove bi željeznice imale osobiti strateški značaj, jer će njima biti izgrađena druga paralelna pruga na Skoplje i bosanska savska pruga od Beograda na Banjaluku, koja će ne samo imati važnost kao dio jadranske pruge, već i biti paralelnom prugom savskoj pruzi Beograd-Sisak, ali strateški od ove važnijom, jer je prema stjevari strateški osigurana Savom.

Radi ovoga velikog skupocjenog programa nastao je sukob između ministra saobraćaja i ostalih ministara, jer su ostali ministri, osim ministra predsjednika, bili protiv velikog opterećenja budžeta, pa su na ovoj sjednici te opterećenje trebalo da budu izgladeno.

Inače tumači vladino novinstvo prisustvovanje kraljevo sjednici izrazom najvećega povjerenja. dok opoziciono novinstvo tvrdi protivno, da ono znači izraz nepovjerenja.

Akcija opozicije.

Kako je 19. t. mj. nastavljao rad Narodne Skupštine, opozicija je opet počela da se giblje, ne bi li joj uspjelo, da vladu sruši i ona dođe na njeno mjesto. Na vladu su stavljena razna pitanja, a straački poglavice vijčaju međusobno. Osobito gibanje pokazuju pribičevići, radičevići i zemljoradnici, dok demokrati i dalje kolebaju između Davidovića i Markinkovića, koji su međusobno 18. t. mj. podrug sata raspravljali. Istoga dana došlo je i do vijećanja između šefa zemljoradnika Joce Jovanovića i radikalnoga disidenta Nastasa Petrovića, te između vođa pašičevaca Ace Stanojevića i Marka Tričkovića. Posljednji sastanak imao bi stajati u vezi sa sazivom zemaljskoga kongresa radikalne stranke te konačnom odlukom pašičevaca, da li će i dalje u radikalnoj stranci igrati posve sopredna ulogu ili će stranku cijepati, te se osloniti uz koga drugog, eventualno Davidovića.

Prenos državnih poslova na samouprave.

18. t. mj. je završena i posljednja formalnost za uvođenje u život urede o prenosu jednoga dijela vlasti od državne uprave na oblasne samouprave, te su pojedini ministri potpisali uredbu. Sada se radi na konačnoj redakciji prenosa pojedinih poslova sa državne uprave na oblasne. Tvrdi se, da novih opterećivanja i nameta u vezi s time ne će biti, već da je cilj ove uredbе, da uvede oblasti u život, kako bi mogle da rade. Na taj način vrši se ovom uredbom dekoncentracija državne administracije. Isto se tako ovom uredbom decentralizuje sama uprava. Oblasni se zapošljavaju, a zato će služiti do sada preuzeti državni prihodi, tako da u državnom budžetu ostaju sve one stavke, koje su i do sada bile za one poslove, koji se prenose na oblasti. Brigu oko izvršenja tih poslova od sada će vršiti oblasti. Na taj će se način među oblasti zavesti princip konkurencije i vjeruje se, da će svaka

oblast nastojati, da što bolje poradi na unapređenju onih poslova, koji joj se ustupaju, a koji su dosada bili pod državnom upravom. Svota, koja je predviđena u budžetu, a koja se prenosi na oblasti za prenos pojedinih kompetencija iznosi 173 milijuna dinara za sve oblasti.

Naime onoliko, koliko je poslova preneseno na oblasti, i koliko je država do sada na tim poslovima trošila. Tu spadaju predmeti ministarstva građevina, socijalne politike, narodnoga zdravlja te poljoprivrede i voda. Samouprave i dalje zadržavaju svoj budžet, koji je za sve oblasti u državi iznosio 300 milijuna dinara, kojega se izvršenje predviđa postojecim oblasnim prirrezima. Ovu svotu trošit će oblasti za svoju organizaciju, za upravu, investicije i održavanje onih objekata iz oblasne kompetencije, koje su do sada one imale. Prema gornjem sve oblasti u državi imat će 473 milijuna dinara za svoje potrebe.

Što se tiče pojedinih privrednih ustanova, kao i pojedinih drugih institucija, na pr. kupališta, bolnica i lječilišta, koje su do sada bile državne, a ustupaju se oblastima, to će oblasti imati potpuno da se skrbe za njihovo uzdržavanje i unapređenje. Zavisit će od pojedinih oblasti i njihove sposobnosti, da ta poduzeća unaprede i od njih dobiju i izvjesne prihode za potrebe oblasti.

Koji poslovi prelaze na splitsku oblast?

Od ministarstva nar. zdravlja: bolnice u Splitu i Šibeniku sa kreditom 5,300,000 dinara; — od ministarstva poljoprivrede i voda: poljoprivredna škola u Glavici kod Knina, državni rasadnici u Sokolušić kod Biograda n/m i u Kaštel Sućurcu, te potkivačka škola u Splitu, sa kreditom od 1,550,338 dinara; — od ministarstva građevina: 1. put granica oblasti — Imotski — Budimir — Ugljane; 2. put granica oblasti — Makarska — Omiš i Split — Šibenik; 3. Zemunik — Nina; 4. Zemunik — Obrovac i put granica oblasti — Benkovac — Biograd, put Obrovac — Halan mali na Velebitu i put Klin — Mobilic, ukupno 322 km. 700 m. sa kreditom 2,383,200 dinara; — od ministarstva soc. politike: dječji dom u Splitu, sa kreditom

SVETLA GLAVA

PEČE TEK SA

**Dr. OETKER-
OVIM
BÄCKINOM**

Najbolje iskušane recepte šalje na želju besplatno i prosto od poštanskih pristojba

Dr. Oetkera ilustrirana knjiga recepta sadržaje cirka 200 prvotvorenih recepta sa 51 slikom. Cijena Din 5.- dobiva se svagdje. U slučaju, da je lista rasprodana, tražite izravno kod Dr. Oetkera, Maribor.

531.700 din.; — od ministarstva trgovine i industrije: kredit za niže ženske zanatske škole 11.000 dinara.

Krvavi izbori na sveučilištu u Zagrebu.

13. t. mj. bili su na zagrebačkom sveučilištu izbori za Jug akademsko potporno društvo. Svrha tog društva je podupiranje siromašnih đaka. Sva ke godine bira se nova uprava toga društva, te razni đački klubovi istupaju svojim listinama. Od prvata do danas upravu u svojim rukama imali su samostalni demokrati. Međutim ove godine složile su se sve hrvatske grupe pod zajedničku listu „Hrv. ekonomski blok“ (kat. akademici, radičevići, federaliste, frankovci i marksiste), dok ostale jugosl. grupe sačinjavale su „Jugoslavenski blok“.

Pošto je provedena glav. skupština, počlo se na glasanje i sve je išlo u redu. Jug grupe videći, da ove godine ne će izvući pobjedu, navallili su na čuvare žara. Zbog toga se tad razvio pravi boj između jednih i drugih. Nato je došla policija i sve je rastjerala. Zatim su đaci Hrvati pošli kroz grad, da manifestiraju. Uto su ih dočekali Orjunaši

i napali. Opet je pridola policija i nemilosrdno takla i progonila, koga je zatekla. U ovoj tuči više je đaka ranjeno, dok nitko nije stradao životom.

U nedjelju 27. t. mj. bit će ponovni izbori Uvjereni smo, da će hrv. grupe svakako pobjediti i tako osvjettati čast našega hrvatskog sveučilišta.

„Hrvatstvo“ Stj. Radića.

U br. 101. svoga „Nar. Vala“ kori Stj. Radić akademičare, pristae HSS, što nijesu u ovim izborima polli „batinašima“, nego s ostalim Hrvatima, pa kaže: „Naših sveučilištaraca ima sad organizovanih na sveučilištu oko 350. Pristaša samostalnih demokrata ima oko 550. Dakle zajedno nešto ispod hiljade. Od one 4 tisuće sveučilišnih đaka dolazi ih na sveučilište oko 1500, a kad su na sveučilištu izbori za đačko potporno društvo, glasuje ih obično oko 1700. Pristaše HSS i samostalnih demokrata imali bi dakle, da su se složili, jaku i pametnu većinu... Mjesto toga dogodilo se baš protivno. Naši sveučilištarci, koji vele, da su pristae HSS, udružili su se u nekakav očajni Hrvatski Ekonomski Blok... Taj hrvatski blok izašao je u borbu pod hrvatskom zastavom i za hrvatsku zastavu, kao da je sada ta zastava u opasnosti.“ — Na koncu kaže, da će za to vodstvo morati po svojoj prilici raspustiti sveučilišnu organizaciju HSS.

Kako se konstituirala općinska uprava u Sinju?

Kako je u općinskim izborima HPS izašla kao najjača stranka, to je sinjskim načelnikom izabran pučanin dr Nikola Vidić, podnačelnikom pučanin dr Mihovio Čindro, a osim toga su u upravu izabrana još dva pučanina. Osim ove 4 pučanana nalaze se u odboru 3 radikala, prema čemu imaju pučani većinu. Novu općinsku upravu primio je narod velikim veseljem i pozdravio je pucanjem mušara. Žalosno je, da su se razbili pregovori s radičevcima, koji su i dalje ostali preuzetnici, te za sebe tražili većinu, t. j. načelnika i 3 prijednika, i tako su mnogo slabiji od HPS. Ta imaju samo 8 vi-

Don J. Vuletin:

hodočašće u Velehrad (od 12.-18. VIII. 1927.).

U župnoj crkvi čuva se jedan veliki srebreni ostensorij u gotskom stilu iz XIV. vijeka. Sve su naokolo kao u vijencu mali zeleni humci bujne šume, a na zapad su ravnice pune kumpira i repe. Više grada je stara kula iz XIV. vijeka sa četverouglastom pokrivenom terasom, odakle je lijep vidik na Male Karpatе. U varoši je elektr. svijetlo, kao obično po svim mjestima Češke i Moravske. Poslije ukusnog objeda u 2 sata krenusmo preko bijelih Karpatа uz rijeku Vag preko Uherakog Broda i Kukovica u Uherško Hradišće, kam smo došli u 4.30. Ovdje nas je dočekala glazba u svojoj nar. nošnji sa izvezenim kapama u nar. vezu i lijepim prslucima te mnoštvom naroda. Djevojke u bogatoj narodnoj opravi ponudile su nam kruha i soli u znak slovenske gostoljubivosti. Po-

sipali su nas cvijećem, a dugotrajnom „Živili bratry“ nije bilo konca.

Odavle smo krenuli u dužo željeni Velehrad automobilima. Udaljen je samo 8 km.

III. Velehrad.

(Triumfalni doček. — Pohod crkve. — Akademija. — Rasvjeta.)

Stojimo na zemljištu, posvećenom apostolskim nogama sv. braće Ćirila i Metoda. Jako gnaće provrelo je u slatke suze na ulazu u Moravsku, u grad velikih slavenskih uspomena. Sav je okolišni narod ganut do suza. Postariji ljudi i žene plaču u zanosnom veselju i ljubavi bratskih južnih Slavena, koji evo prvi put dolaze u skupnom narodnom hodočašću, da se poklone na grobu sv. Metoda, našega i njihova apostola. Svečan je čas. Pomoćni biskup Olomuča a ime svoga metropolita u pontifikalnom odijelu sa grčko-sjedinjenim biskupom isto tako u svečanom istoč. odijelu čekaju nas procesionalno na cesti sa svim klerom, sa 12 barjaka i dvije glazbe. Oduševljeni i žarki go-

vor mladoga biskupa, koji je ironutim glasom izazivao velike uspomene davnoga doba i prikazao ulaz u mjesto prvoga djelovanja sv. braće, ganulo je sve. Zatim se procesionalno išlo ispod velikoga slavoluka u stolnu crkvu. Veliki slavoluk u formi Konstantinovog slavoluka u Rimu bio je sav pokriven zelenim jelovim listićima. U sredini na vrhu bio je veliki križ, a ispod njega grb metropolite slovačkoga. Sa strane dvije zelene piramide, a na njima Papina i česko-slovačka zastava. Na prednjoj strani natpis a tri slavenski jezika: Dobro došli! S druge strane natpis: „Jako žula pevný naši Vyrhrad — za se bratry spoji slavy Velehrad.“

Uđosmo u crkvu pod udaranjem veselih orgulja na koru. Crkva, sva osvijetljena velikim i malim električnim žaruljama, osobito kapela sv. Metoda i ona druga nasuprot brata mu Ćirila. Na velikom oltaru je izložen presv. Sakrament u zlatnoj prikaznici. Biskup Njaradi sa pozlaćene

propovijedaonice drži govor o Ćirilo-metodakoj ideji, o audijenciji kod Pape, koji ga je do tri puta upitao, jesu li slavenski narodi i kako proslavili jubilej sv. Ćirila. Sve završava blagoslovom u staroslavenskom jeziku.

Stari Velehrad je bio nadbiskupski grad sv. Metoda i njegova stolna crkva. Njegovo tijelo je ovdje pokopano g. 885. Stare iskopine su dokazale, da je to bio i glavni grad kneza Rastislava. Tu je bilo središte apostol. djelovanja sv. braće. Grad se protezao sve do Uherškog Hradišća.

Sadašnji Velehrad je mjesto sa 800 duša. God. 1198. bio je ovdje ustanovljen cistercijski samostan od moravskoga grofa Vladislava Henrika. God. 1202. je to potvrdio njegov brat česki kralj Premisl Otokar I. Sadašnja stolna bazilikalna crkva je iz XVIII. vijeka. Župom i samostanom upravljaju o. Isusovci od g. 1890. God. 1915. ustanovili su zavod sv. Ćirila i Metoda za uzgoj apostola za crkveno sjedinjenje. Papa Bene-

ječnika, dok ih HPS ima 13. Tako je stajska općina, koja je jedna od najvećih u Dalmaciji došla u ruke Hrv. Pučke Stranke.

Pobjeda HPS u Štrigovi.

U Štrigovi (Međumurje) je na ponovnim općinskim izborima dobila Hrv. Pučka Stranka 10, radičevci 8, a radikali, kojima je nosiocem bio propalni prof. Podroczy, 6 općinskih odbornika.

O našim školama.

Tkogod ima ikakva odnošaja sa školom, vidi i naglasuje, da je naša škola danas u velikoj dekadenci, jer niti ima volje niti uspjeha. Čuli smo višeput jednog odličnog dugogodišnjeg nastavnika, kako se tuži da žali današnju mladež, jer malo uči, a manje nauči.

Ja ne ću da ispitujem potanko i svestrano razloge toj dekadenci. Nekad su se češće sastajali stručnjaci, sastavljali odbori, a osobito kad bi se imalo uvesti kakva promjena, najistaknutiji pedagozi bili bi pozvani, da reku svoje mišljenje. Danas ministar nastave, makar i neispitani suplenat, izdaje fermane, bez promišljanja, često oprečne, da ih ili on sam ili njegov nasljednik što prije dokine... Pametni se ljudi čude, učenici štetaju, dok stari, prokušani nastavnici klimaju glavom, a u ovom slučaju punim pravom kao *laudatores temporis acti*. Ja ću dakle spomenuti neke stvari, što mi se, po momu opažanju, čine, da škole napreću.

Znam, da je kriv i tako zvani ratni, dakle slabiji, materijal, da je neprilika i slabo ekonomsko stanje profesora, koji nemaju zanosa za školu, jer moraju razbiti glavu, kako će sastaviti kraj s krajem. No baš stoga bi trebalo paziti, da se uklone druge neprilike, koje smetaju napretku.

Već sam čitao tužbu s neke strane, što škola počinje početkom septembra, lišavajući tako mladež i zanimanja i nozije za berbu. Ja to potvrdim. Ispitamo malo ova okolnost.

Predavanje završnie oko 10. juna. Mladež ili ostaje u mjestu škole ili ide kući i planduje, ali ne praznikuje. Ta nema ni onoga veselja, što smo ga mi uživali, da primi svjedodžbu niti ima mira, jer ne zna, hoće li i kako će proći, a to dieluje

na mladež i nepedagogično je. I za profesore je to muka, jer su vezani punih 20 dana za trobojni rad, što bi ga ipak mogli i rado obaviti u 2-3 dana, kako je i negda bilo. Razni ispiti bi se mogli obaviti i kasnije, kad se ostali razidu, jer bolje da ih čeka nekolicina negoli cio zavod. — Zaključak je, da je ono, vrijeme plandovanja na moralnu štetu mladeži, a materijalnu mnogih obitelji. Isto treba reći i o početku škole.

Škola počinje u septembra, kad je najugodnije vrijeme i najzabavnije za mladež. Stari su imali više smisla, te je škola počimala čak u novembru! Svakako se mladež vraća u školu *neraspoločena*, jer ostavlja kod kuće zabavu berbe; roditelji su također zaokupljeni berbom, pak im je neprilika pratiti ili spremati mladež za školu; mnogi još nemaju što prodati, a treba djeci za put i za knjige; neki profesori imaju imanja, pak ill treba prepustiti drugomu sakupljanje ljetine ili pitati dopust i zakasniti na školu; gdje su zavodi, treba obaviti na veliko, a još nije tomu shodno vrijeme. Svega toga ne bi bilo, da škola počinje u oktobru. Pa kakav je to početak škole! Razni ispiti počinju 25. augusta, upisivanje 30. 31. i dalje, otvor škole 6. septembra. A predavanje? Da bi i 10. I Na taj način i opet mladež planduje, klatari se gradom besposlena kakvih 15 dana, a obitelj troši! A sve bi se dalo obaviti u 4-5 dana.

Kad bi škola završila polovicom srpnja, jer tad počima obično vra-

ćina, a počela početkom oktobra, koliko bi bilo shodnije!

Gore rekoh: Da bi počela i 10. No može se reći, da kroz cio septembar nema pravog učenja. Evo zašto!

Negda je bio običaj, da bi profesorski zbor, uz odobrenje P. S. Vijeća, odobrio tekstove, ravnateljstvo dalo knjižarima popis, ovi bi naručili knjige, te bi mladež već prvoga dana nabavila potrebite udžbenike. Sada toga nema. Profesor odabire po volji tekst, samo ako je odobren od ministarstva.

Knjižar ne zna, što će naručiti, jer dođe li drugi profesor, kadar je, bilo i iza 15 dana škole, promijeniti tekst; a u neizvjesnosti boji se rizikati, jer je to glavica. Zato, kad počme škola, naručit će prama zahtjevu. Dakle čekaj, dok škola počme, dok se skupe učenici, razvrstaju profesori, onda ćemo naručiti knjige. I tako može proći cio mjesec dana, dok dođu, ako i dođu. A znamo, kakav može biti nauk bez knjiga! Gđjekoji učenik, iz interesa, jer su knjige skupe, a iz želje, da ima knjige, kušao je nabaviti ih od prijašnjih drugova. U za čas! Došli drugi profesori, promijenili tekst, pak neki tako potrošili uzalud par stotina dinara! Kažu, da se i u to uvela korupcija. Netko napiše knjigu, kupljenom preporukom postigne odobrenje, a onda nastaje agitacija, da se ona uvede!

Pitanje tekstova je dakle druga neprilika i šteta za nauk, jer i tu vlada kaos!



BISER KREMOVA ZA OBUČU.

dikt XV. podijelio je tomu zavodu naslov „Papinski zavod“. Ima potpunu gimnaziju.

Blizu državne ceste a nedaleko od bazilike nalazi se mala, stara kapelica „Ćirika“. Predaja kaže, da ju je osnovao sv. Ćiril. Do g. 1784. bila je to župska crkva i grobište. Kad je g. 1832. bila opustošena a crkva i grobište, unotrijebili su je za slamu i travu. God. 1863. kupio ju je olomučki nadbiskup kardinal Firstenberg i obnovio u gotskom stilu, jer je prije bila sazidana u romanskom. U kapelici je relikvija sv. Ćirila.

Sadašnja žup. crkva posvećena je Marijnom uznesenju na nebo. Spada među najljepše i najveće crkve u Moravskoj. Duga je 86 m. Može u njoj stati do 7.000 ljudi. Ima 17 lijepih oltara iz mramora sa pozlaćenim kapitelima. Sva je ukusno bojadisana, U apsidu pred velikim oltarom su velike uljene slike, koje prikazuju žiće i djelovanje sv. braće: I. Sv. Ćiril moli brata Metoda, da ne zapusti Moravljane; II. Sv. Metod

prima od Pape Hadrijana II. nadbiskupske znakove; III. Sv. Metod pred smrt na Cvjetnu nedjelju g. 885. Zatim druge velike slike predstavljaju razno djelovanje sv. Metoda, kako to djetični natpisi kažu, kao n. p. *Ecclesiam defendit, Crucem predicat, Mortuum excitat, Totilam elevat, Demonom fugat*. Iza oltara i močiju sv. Viktora mučenika je t. zv. kraljevska kapela i u njoj mramorni sarkofag zaslužnog olomučkog nadbiskupa Stojana. Stojan je bio veliki ljubitelj i dobrotvor Moravljana i gorljiv zagovornik apostolata sv. Ćirila i Metoda. Još kao zastupnik u Beču djelovao je brat-kim prijateljstvom sa slavenskim katoličkim zastupnicima. Umro je g. 1923. u glasu svetosti. Njegov grob smo okitili vijencem svježih ruža, a okolišni svijet ga je posuo zelenilom i drugim poljskim cvijećem, ljubio njegov grob i molio se pred grobom. Posred crkve na jednoj strani je kapela sv. Metoda, a na drugoj sv. Ćirila. Oltarna slika prikazuje sv. Metoda, kako krsti če-

skoga kneza Borivoja. Oltarna slika na oltaru sv. Ćirila ukazuje, kako Ćiril propovijeda Moravljanima katoličku vjeru. Na desnoj strani ispred velikog oltara je mramorni kip sv. braće u nadnaravnoj veličini sa natpisom: Sv. Ćirile i Metode, orodujte za nas (molite za nas)!

Oko crkve s jedne i druge su strane velika prenočišta za razne hodočasnike. Duga i velika dvorana za akademije i zborove primala nas je u svoje krilo više od tisuća, gdje smo slušali razne govore i izlive bratske ljubavi. Javna akademija i pozdravni govori slijedili su na prostoru pod vedrim nebom, koji je bio ukrašen zelenilom i zastavama svih slavenskih naroda. Bilo je toga dana i Bugara i Poljaka i Rusa, tako da su se toga dana u Velehradu čuli govoriti svi slavenski jezici. Panslavizam u Velehradu na dan Velike Gospe u bratskom sjedinjenju svih slavenskih arđacal Nedaleko od crkve u sjevernom kraju je veličajni „Stojanov Dom“ na tri kata.

IZ GRADA I OKOLICE.

Zasluzeno promaknuće, Dr Ante Dulibić, dosadašnji vršilac dužnosti predsjednika mjesnog okružnog i zemaljskog suda i viši sudski savjetnik, imenovan je ovih dana predsjednikom okružnog i zemaljskog suda u Sibeniku. Kao poznati vrni pravnik i dugogodišnji parlamentarnac zadnje dvije godine Dr Ante Dulibić bio je članom raznih komisija, kao one u Zadru za uređenje naših odnosa s Italijom i podjela arhiva, a ovo zadnje vrijeme nalazi se u Splitu kao član agrarne komisije. Vijest o ovom imenovanju ne samo među sudskim činovništvom i osobljem, već od svih građana, bez razlike stranačkog opredjeljenja, primljena je s najvećim simpatijama i zadovoljstvom. Našem odličnom prijatelju i pravku na ovom zasluženom napredjenju s osobitom radošću čestitalamo!

Predavanje. 12. t. mj. održao je u Prosvjetno-zabavnom skupu šef okulstike mjesne državne bolnice dr Neven Čošić predavanje o trahchomi kao socijalnom oboljenju. Predavanje je bilo jako dobro posjećeno.

Protestna rezolucija nastavnika. Kako nadležne vlasti stalno zatežu isplatom zaostalih nastavnčkih honorara, ne obzirajući se nimalo na i onako bijedno stanje nastavnika, donio je nastavnički savjet Učiteljske škole rezoluciju, kojom nadležne faktore upozorava, da će, ako se u najkraćem vremenu zaostali honorari ne isplate, nastavnici napustiti honorarne i prekobrojne časove.

Željeznička nesreća. 16. t. mj. izjutra iskočio je teretni vlak iz tračnica nedaleko Dabra. Sedm vagona je potpuno srušeno i materijalna šteta je ogromna. Ljudskih žrtava nema. Saobraćaj se sad vrši prelaženjem. Čuje se, da su se prošlih dana dogodile u blizini još 2 manje željezničke nezgode.

Prvostepeni sud za stanove. Prema novom stanbenom zakonu s 1. o. mj. prestao je potpuno da djeluje stanbeni ured, kao i svako dodjeljivanje stanova, dok sve ostalo prelazi na redovne sudove.

Akademija Hrvatskoga Sokola. U nedjelju 13 t. mj. je u Gradskom kazalištu održao Hrvatski Sokol akademiju.

Taj je dom sagrađen po napatku blagopk. nadbiskupa i na njegovu uspomenu, a zapadao je 4 milijuna čes. kr., t. j. oko 7 milij. dinara. To je mjesto određeno za dahovne vježbe i prenočišta za svjetovnjake slovačke i moravske. I uspjeh je postignut. Ova velika zgrada je dovršena i blagoslovljena 1924. Ima 115 udobnih i čistih soba; sa krevetom, elektr. svijetlom, vodom, stolicama i stočićima. Velika blagovaonica je zajednička, a u drugoj strani je restoracija za goste i patnike. Divna misao izvedena je željeznom i ustrojnom organizacijom moravskih katolika, oduševljenih za svoje vjeru i narodnost.

Navečer je bila sjajna elektr. rasvijeta pročelja stolne crkve i dvaju zvonika. U najljepšem zadovoljstvu i uspomenua mile braće Slovaka i Moravljana pošli smo na počinak. (Nastavit će se.)

Jesam li platio pretplatu?

Pomen generalu Kovačeviću. Sokolsko društvo održalo je 13. t. m. 40-dnevni pomen poginulom brigadnom generalu Kovačeviću.

Stečaj Slavonske banke. Kako po svemu izgleda, ulagači Slavonske banke kod ovoga stečaja vrlo će loše proći. Čudno je samo, što se stvar već jednom ne svršava. Likvidacija se kroz toliko vremena mogla da provede. Šibenski ulagači su jako pogodoeni. Većina uloga, kojih je preko 2 i po milijuna, je od siromašnijih ljudi. Najviše sitne, ali za siromašna ljude vrijedne učeda.

Krvava borba između prodavača turskih slatkiša. Još ovoga proljeća došla je grupa makedonaca s fesovima, koji su pravili pravi "cigradski" sladoled. U svom su poslu zalista bili majstori i na žalost svih mjesnih prodavača posao im išao izvrsno. Sladoled u "tursčina" bio izvrstan. Uvijek navalao, kao da ga badava dijele. Kako im je posao išao sjajno, oni su već bili stalni, da će ih maleni doprinosi šibenske dječurlije učiniti gazdama, kad pred konac ljeta dođe i druga grupa "turaka" istoga zanata. "Starosjedioca" nije se to baš najljepše dojmilo. Od unaprijed zamišljene zarade trebalo je odlijepiti barem polovicu. I ako ru iz istoga kraja, "zemljaci" nije im se baš dalo, da brataki dijele s nadošlim tereni, koji su već prije sami osvojili i zauzeli. S ljetom iščezne i sladoled, a "turci" se dadeše na pravljenje raznih turskih slatkiša. Nastane konkurencija, iz koje su najviše koristi imale šibenska djeca, dobivajući za sami 1 dinar veliki komad tzv. "mendlute" i drugih slatkiša. I to im nije bilo dosta, pa nastane borba o prodavaćka mjesta. Vrlo rano prije zore, vele neki čak u 3 sata, zauzimali su oni mjesta. Sva ta borba, dakako, nije vodena mirne duše, onako za šalu. Krvavo se oni gledali i trebala je samo iskra

pa da barat plane. U subotu 12. t. m. se to i desilo i umalo da tko od njih ne izgubi glava apravo na gradskim vratima. Ratoborni slastičari potrgoše oštre nože, da razračunaju onako po balkansku. Uz psoku i viku izbodoše se, i ako ne baš tako opasno. Masa svijeta, promatrela je to dugo spremno bojno kreševu, dok nije nadošla policija i okrvavljene borce poapsila. Na policiji se njih petorica složno kleli, da noževa nije bilo, a krv i rane, čudno, ne znaju ni sami, odakle se stvorile. Kad su ih na policiji pokušali da izmire, nijesu htjeli za to niti da čuju. Policija ih je aputila u tamnicu, gdje će valida njihova vrata krv da se smiri.

Ispiti. Osmorica eksternih radiotelegrafista polagala je ovih dana ispit kod komande ratne mornarice u Mandalini, od kojih je uspjelo njih pet.

Bijeg zatočenika iz stare općine. Iz općinskoga pritvora u zgradi stare općine pobjegla su pred par dana trojica uapšenika: Vudrag, Bujas i Čala. Bijeg im se nije baš isplatio, jer ih je policija abrzno pronašla i ponovno zatvorila. Ne treba misliti, da su oni prepilili tvrde rešetke ili provalili gvozdena vrata. Prozori i vrata zatvora jako su trošni, da se ni zatvoriti dobro ne mogu, pa njihov bijeg nije bio baš junačko dielo.

OBLOVSKI VJESNIK.

Vrlo zanimivi podaci. Orlovski kalendar za g. 1928. donasa vrlo zanimive referate o radu i napretku Hrvatskog Orlovstva u godini 1926/27. Zanimivi su statistički podaci, koji u brojkama pokazuju napredak i vrijednost hrvatske orlovske organizacije. Referat o Svezi Hrvatskih Orlica pokazuje, kako i ta organizacija svake godine lijepo napreduje. Prikazana je zadaća Društvene Nabavne Zadruga, a jednako su svestrano obrađeni svi rezultati dosadanih orlovskih natjecanja. Posebna tabela pokazuje brojčano stanje katoličke omladinske organizacije po cijelom svijetu. Ova je statistika vrlo originalna i svakoga će zadivi.

viti. Osim toga nalaze se u kalendaru statistički podaci o našoj državi i druge razne upute. — Preporučamo svima ovaj lijepi džepni kalendar, koji stoji samo deset dinara, a dobiva se kod Društvene Nabavne Zadruga, Zagreb, Pejačevićev trg 15.

Međunarodna natjecanja katoličkih gimnastičara, koja priređuje Međunarodni Savez katoličkih gimnastičkih organizacija, održat će se g. 1929. po svoj prilici u Čehoslovačkoj. Za ova natjecanja vlada veliki interes i neke se organizacije marljivo spremaju. Te godine slavi se u Čehoslovačkoj jubilej sv. Večeslava, i tom prilikom održat će se velike katoličke i orlovske manifestacije. — U Čehoslovačkoj se Orlovi marljivo spremaju, da ta proslava bude što dostojanstvenija i veća.

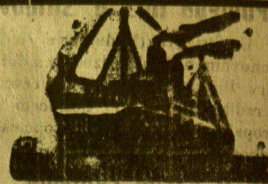
Novo orlovske vježbe za 1928. izašle su iz tiskare. Ove godine vježbe su tiskane, tako da će ih društveni načelnici moći lakše upotrebljavati. Vježbe se mogu naručiti kod Društvene Nabavne Zadruga - Zagreb.

Skupština orlovskog okružja u Zagrebu. 30. listopada o. g. održana je u Zagrebu glavna skupština zagrebačkog orlovskog okružja. Na skupštini su stvoreni moći zaključci, koji će biti od najveće važnosti za rad ovoga najvećeg našeg orlovskog okružja. — Prije same skupštine održana je konferencija o radu orlovskih društava u narednoj godini. Stvoreni su program održavanja tečajeva. — Iza skupštine održan je dvodnevni tečaj za orlovska društva, na kojemu se tmačilo poslovanje u orlovskim društvima, te zadaća odbora u društvu.

Orlovski tečaj u Preku održan je 28. 30. listopada. Učestvovali su izaslanici iz mnogih mjesta najsjevernijeg dijela Dalmacije, gdje se Orlovstvo lijepo širi. Uz okružnog povjerenika vič. o. Dobroslava Sorića vodili su tečaj izaslanici HOS.: akademikari Ramljak i Steinf.

Iz Sveze Hrvatskih Orlica. Sveza Hrvatskih Orlica izdala je prošlih dana nove orličke vježbe za godinu 1928., na što upozoravamo sve Orlice. Ove se vježbe mogu dobiti uz cijenu od Din 5 po komadu. — Jednako preporučamo orličkim društvima Igrokaze, koje je izdala Sveza. Igrokaz "Moć ljubavi" stoji Din 10, a "Nadana kći" Din 12. — U nedjelju 30. listopada o. g. konstituiralo se u Zagrebu dijecozansko orličko okružje za nadbiskupiju zagrebačku. — Glasilo Sveze Hrvatskih Orlica, "Za Vjeru i dom" izašlo je ovih dana kao dvobroj sa vrlo biranim sadržajem.

Vlasnik, izdavatelj i odgovorni urednik Ante Erga. — Tisak Pučke Tiskare u Šibeniku — (Predstavnici: Jerolim i Vjekoslav Matačić).



U Australiju
za Lira Sterlinga 28.-
U Južnu Ameriku
za Lira Sterlinga 19.-
otprema Agencija
Tražite upute.

JOSIP JADRONJA — ŠIBENIK

Radiona

svakovrznih bačava Hönig i Kosmat, Zagreb, Klaićeva cesta 9 imade na skladištu u svakom izboru nove i rabljene uz dnevne cijene. Vanjske se narudžbe obavljaju brzo i savjesno.



UČINITE SAMO JEDNU POKUSNU NARUDŽBU I

pa ćete se uvjeriti, da iznimka najveće trgovacke kuće u SHS, koja glasi "Moderno jeftino i dobro" nije prazna riječ.

Tu dobijete: Manufakturu, konfekciju za dame, gospodu i djecu, rublje, šešire, snagove, zastore, kuhinjske i kućne potrepštine, galanteriju, radio itd.

Još danas zatražite cijenik sa preko 3000 slika. Dobijete ga posve besplatno. Najveća trg. i otpremna kuća u SHS. Kastner i Öhler Zagreb K-1100

PUČKA TISKARA — ŠIBENIK

Prima na izradbu sve u tiskarsku struku zasijecajuće radnje.
Izradba brza i točna.
Uz najumjerenije cijene.

Zadružna Gospodarska Banka d. d. u Ljubljani

VLASTITA ZGRADA — — —
UL. KRALJA TOMISLAVA 108

Podružnica Šibenik.

BRZ. NASLOV GOSPOBANKA
TELEFON BR. 16. NOČNI 67

Podružnice: OELJE, DJAKOVO, MARIBOR, NOVI SAD, KOŠENJE KRANJ, SOMBOR, SPLIT

Ipostava: BLAD.

Dionička glavnica i pričuva preko Din. 16.000.000.

Ulošci nad Din. 250.000.000 — — — — — Ovlašteni prodavaoc srećaka državne lutrije.

PRIMA ULOŠKE NA KNJIŽICE, TE IH UKAMACUJE NAJPOVOLJNIJE.

OPREMA SVE BANKOVNE I BURZOVNE POSLOVE POVOLJNO, TOČNO I BRZO.